

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

1. Τα χαρακτηριστικά της ποίησης του Ελύτη που ζητούνται, μπορούν να επισημανθούν στο ποίημα " Μικρή πράσινη θάλασσα" ενδεικτικά στα εξής σημεία:
- η ποιητική προσέγγιση του κόσμου με τις αισθήσεις: "Νά γυρίσεις τόν ήλιο καί ν' ακούσεις". (στιχ.7)
  - η αναφορά στην ιστορική ελληνική παράδοση : "Νά μπεις απ' τ' παράθυρο στή Σμύρνη" (στ.14).
  - η αναφορά στη θρησκεία: "Νά μου αντιγράψεις τίς αντιφεγγές στήν όροφή. Από τά Κυριελέησον καί τά Δόξα Σοι". (στιχ.25-16)
  - η σχέση με την ελληνική φύση: "Και με λίγο βοριά λίγο Λεβάντε Κύμα το κύμα νά γυρίσεις πίσω".(στιχ 17-18)
  - το μυστήριο του φωτός: "Στό πυργάκι τού φάρου τό καταμεσήμερο. Νά γυρίσεις τόν ήλιο καί ν' ακούσεις". (στιχ.6-7)

2. Στοιχεία υπερρεαλιστικής ποίησης που μπορούν ενδεικτικά να επισημανθούν στο συγκεκριμένο ποίημα του Ελύτη είναι τα ακόλουθα:

- α) Ελεύθερος - ανομοιοκατάληκτος ανισοσύλλαβος στίχος σε όλο το ποίημα (π.χ. στιχ. 1-4)
- β) Χρήση υπερρεαλιστικών εικόνων που δεν είναι σαφείς ως προς το περιγραμμά τους (στιχ. 15): "Νά μου αντιγράψεις τίς αντιφεγγές στήν όροφή".
- γ) Χρήση συμβόλων π.χ. στ.1 "Μικρή πράσινη θάλασσα δεκατριώ χρονώ".
- δ) Συνειρμοί: π.χ. η Ιωνία (στιχ. 3) λειτουργεί ως αφετηρία ενός συνειρμικού πλαισίου. Παιδικές μνήμες από την παραμονή του ποιητή στη Μυτιλήνη αναδύονται (π.χ. στιχ. 13) και έρχονται να συναντήσουν το κάλλος και τη σπιρτάδα της ιωνικής σκέψης που τόσο έχει ελκύσει τον Ελύτη (π.χ. στιχ. 23).

3.

Η Κόρη ποίηση του Ελύτη γίνεται μια θαλασινή οντότητα ηλικίας δεκατριώ χρονώ, γεμάτη νιότη, ομορφιά, δροσιά και αθωότητα. Η πράσινη θάλασσα, σύμβολο αγνότητας και ομορφιάς, η οποία οδηγεί τον ποιητή προς μια ερωτική βίωση της ελληνικής παράδοσης, είναι "μικρή", καθώς ενσαρκώνεται από ένα κορίτσι που βρίσκεται στην αρχή της εφηβείας του.

Συνεπώς η κόρη είναι γεμάτη αθωότητα στίχος 13 (μέ τόν άσπρο γιακά καί τήν κορδέλα) και φρεσκάδα σε μια ηλικία που είναι βιολογικά σημαντική για την ερωτική ωρίμανση και τη μύηση στα μυστήρια του πνεύματος, της φύσης και της παράδοσης. Είναι δροσερή όπως δροσερή και αιώνια νέα είναι για τον Ελύτη - τον Αιγαιολάτρη ποιητή - η θάλασσα του Αιγαίου που αποδεσμεύεται από τους νόμους που διέπουν τη φύση και υπερβαίνει τη φθορά (στιχ.17-18). Άλλο χαρακτηριστικό που έχουν οι κόρες όμοιο με το ποιητικό έργο του Ελύτη είναι ο έρωτας που δωρίζουν. Ενώ στο στίχο 2 ο ποιητής εκφράζει την επιθυμία του να υιοθετήσει την κόρη ποίηση και να τη στείλει να θητεύσει στο σχολείο, στους στίχους 20-23 οι ρέλοι αντιστρέφονται και ο ποιητής από προστάτης και οδηγός γίνεται μαθητής και προστατευόμενος της κόρης, μέσα στην ερωτική αγκαλιά της οποίας θα ψηλαφίσει τη σοφία του κόσμου και τις αξίες του Ελληνισμού. Ασκεί λοιπόν ευεργετική επίδραση η κόρη-ποίηση στον ποιητή, ο οποίος αφήνεται στην αγκαλιά της έτοιμος να μνηθεί στα "λόγια των θεών", στη συμπυκνωμένη σκέψη των Ιώνων, στην ορθόδοξη θρησκευτική παράδοση και στο πνεύμα του φιλόσοφου Ηράκλειτου. Όλη αυτή η διαδικασία μοιάζει με θαύμα, αφού καταλύονται όλοι οι φυσικοί νόμοι, ανατρέπεται ο χωροχρόνος και η ποιητική τέχνη του Ελύτη ταξιδεύει μέσω του υγρού στοιχείου στο παρελθόν στην άλλοτε κοιτίδα του ελληνικού πνεύματος.

4.

Στους στίχους αυτούς ολοκληρώνεται η μαθητεία της Κόρης-Ποίησης. Ο ποιητής φαντάζεται την κόρη σαν μια μικρή μαθήτριά να μπαίνει "απ' το παράθυρο στη Σμύρνη" να αντιγράφει "...τις αντιφεγγιές στην οροφή από τα Κυριελέησον και τα Δόξα Σοι" και στη συνέχεια να επιστρέφει.

Τα καινούρια στοιχεία που θα προσλάβει λοιπόν η Κόρη-Ποίηση μέσα από την πορεία της αυτή είναι καταρχάς η γνωριμία της με την πιο πρόσφατη Ελληνική παράδοση, που και πάλι συνδέεται με το χώρο της Ιωνίας. Βέβαια, τώρα η επαφή αυτή θα γίνει κρυφά "απ' το παράθυρο", καθώς στη Σμύρνη πλέον ο Ελληνισμός επιβιώνει μόνο ως μνήμη, τρόπος και αίσθηση ζωής. Θα αποκομίσει επίσης τα στοιχεία της Χριστιανικής Βυζαντινής παράδοσης, στοιχεία που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ελληνικότητας. Τέλος η γνωριμία με την ελληνική φύση μέσα από την εικόνα ενός δροσερού θαλασσινού τοπίου (στ.17-18) θα ολοκληρώσει την όλη διαδικασία της μαθητείας.

Τώρα η Κόρη-Ποίηση είναι έτοιμη να μεταλαμπαδεύσει όλα αυτά τα στοιχεία στον ποιητή.

- *(Επισημάνση: θα μπορούσε να σχολιαστεί και το σύμβολο μικρή πράσινη θάλασσα).

5. Από άποψη περιεχομένου τα κοινά μοτίβα που μπορούμε να εντοπίσουμε είναι τα ακόλουθα:

- Αποστροφή σε θηλυκή ύπαρξη που έχει θαλασσινή οντότητα: Ελύτης "Μικρή πράσινη θάλασσα δεκατριώ χρονώ" - Ρίτσος "Κυρά, κυρά, θαλασσινή".

Είναι γνωστό ότι ο Ελύτης είναι ποιητής και λάτρης του Αιγαίου. Ανάλογες αναφορές σε Αιγαιοπελαγίτικο θαλασσινό τοπίο μπορούμε να εντοπίσουμε και στο ποίημα του Ρίτσου. Πιο συγκεκριμένα μιλάει για "καράβι-μικροκάραβο", για "Παναγιά Αιγιοπελαγίτισσα ντυμένη μ' ένα δίχτυ", η οποία κουβαλάει "τό πανέρι με τά ψάρια".

-Και οι δύο ποιητές αναφέρονται στο αναγεννητικό σύμβολο της ζωής, τον ήλιο. Ο Έλυτης στους στίχους 6-7 "Στό πυργάκι του φάρου τό καταμεσήμερο. Νά γυρίσεις τόν ήλιο καί ν' ακούσεις" και ο Ρίτσος κάνοντας λόγο για "τήν κάψα τού Άλωνάση" και λίγο παρακάτω για "τήν κυνηγημένη απ' τού ήλιου τίς χρυσόμυγες" Κυρά.

-Έκδηλο και στα δύο ποιήματα είναι το θρησκευτικό στοιχείο. Στη μικρή πράσινη θάλασσα στο στίχο 16 "Από τά Κυριελέησον καί τά Δόξα Σοι" και στο απόσπασμα από την Κυρά των Αμπελιών στο στίχο που γίνεται αναφορά στην Παναγιά την Αιγιοπελαγίτισσα.

- Και στα δύο ποιήματα κυρίαρχος είναι ο ρόλος των αισθήσεων. Ενδεικτική μάλιστα είναι η κοινή χρήση του ρηματικού τύπου κρατώ (κρατούν: Ελύτης - κρατώντας: Ρίτσος) που παραπέμπει αυτόματα στην αίσθηση της αφής.

- Οι αισθήσεις που προαναφέρθηκαν κινητοποιούνται και στα δύο ποιήματα μέσω μιας σειράς εικόνων: οπτικών, κινητικών και απτικών: Ελύτης: "Μέ τόν άσπρο γιακά καί τήν κορδέλα. Νά μπεις άπ' τό παράθυρο στή Σμύρνη" στίχοι 13-14. Ρίτσος: σαν Παναγιά Αιγιοπελαγίτισσα ντυμένη ... τού ήλιου τίς χρυσόμυγες", "μπατζίζοντας τίς λογαριές μέ τόν άγέρα τής τρεχάλας σου".

- Η αίσθηση της γεύσης και στα δύο ποιήματα έρχεται στο προσκήνιο: στον Ελύτη στίχος 4 : "Νά μάθεις μανταρίνι καί άψινθο" - στο Ρίτσο η αναφορά που γίνεται στα αμπελόφυλλα από τη μια πλευρά και από την άλλη στα μήλα: "λουλουδάκια τής μηλιάς" και στους δύο τελευταίους στίχους του αποσπάσματος.

- Τέλος, έντονη και στα δύο ποιήματα είναι η ύπαρξη του ερωτικού στοιχείου που αναβλύζει μέσα από την παρουσία των όμορφων και δροσερών γυναικείων

μορφών: Ελύτης σίχοι 19-21 "Μικρή πράσινη θάλασσα ... βαθιά αγκαλιά του" - Ρίτσος: "λουλουδιασμένα μάγουλα", "σφίγγοντας μέσ στο μπουῶστο σου", "ανάβοντας τό φίλημα", "τριανταφυλλίσανε τά μήλα τῆς ἀγάτης".
Κλείνοντας λοιπόν θα μπορούσαμε να επισημάνουμε πως και οι δύο ποιητές υμνούν μέσω των ποιημάτων τους την ομορφιά της ελληνικής φύσης.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΟΡΟΣΗΜΟ
ΕΛΑΣΣΟΝΑ